

YRKESKOMPETENS
FÖR LASTBILS- OCH
BUSSFÖRARE

Att köra buss och lastbil i sitt yrke är ett ansvarsfullt arbete som ställer höga krav på kunskap och skicklighet. För att säkerställa att alla förare har den kompetens som är nödvändig för yrket finns en landskapslag som innebär krav på yrkeskompetensbevis. Lagen trädde i kraft 1.8.2008.

Lagen bygger på ett direktiv som är antaget av EU och den gäller förare som i landskapet Åland utför godstransporter med fordon som kräver körkortsklasserna C1, C1E, C eller CE och förare som på väg i landskapet Åland utför persontransporter med fordon som kräver körkortsklasserna D1, D1E, D eller DE.

Lagen gäller förare som är medborgare i en medlemsstat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES). Lagen gäller även för medborgare i stater utanför EES förutsatt att han/hon är anställd eller anlitad av ett företag som är etablerat inom EES.

Lagen föreskriver att kompetenskraven innebär att förarna ska ha kunskap om fordon och olika typer av transporter. De ska också känna till de regler och bestämmelser som styr hur godstransporter och persontransporter ska genomföras. Förarna ska också ha kunskap om arbetsmiljö, trafiksäkerhet samt service och logistik.

För att garantera förarnas yrkeskompetens finns krav på grundläggande yrkeskompetensutbildning och fortbildning med syfte att förbättra den allmänna trafiksäkerheten och säkerheten vid transporter, öka förarnas säkerhet, modernisera föraryrket och underlätta framtida rekryteringar av förare.

De långsiktiga målen med lagen är att säkerställa att förare som kör persontransporter och godstransporter har de kunskaper som krävs för att få utöva yrket.

Kraven i lagen tillämpas från den 10 september 2008 för förare av buss (körkortsklass D1, D, D1E eller DE) och från 10 september 2009 för förare av lastbil (körkortsklass C1, C, C1E eller CE).

Yrkeskompetensbevis

Yrkeskompetensbevis utfärdas dels efter genomförd grundutbildning med godkänt prov och dels efter genomförd fortbildning. På Åland gör man en ansökan till Ålands polismyndighet som i sin tur gör en anteckning med kod 95 i körkortet. Koden som anges på körkortet fungerar som yrkeskompetensbevis. Till ansökan fogas intyg över att du erhållit grundläggande yrkeskompetens eller genomgått fortbildning omfattande 35 timmar. Du ska också ha körkortsbehörighet för de fordonskategorier yrkeskompetensen avser.

Varje förare ska ha sitt bevis med vid körning och kunna visa upp det vid kontroll.

Yrkeskompetensbeviset gäller därefter i fem år. För att få ett nytt bevis krävs att föraren går en återkommande **fortbildning**. Sista giltighetsdag anges på körkortet.

Övergångsbestämmelse

I lagen finns en övergångsbestämmelse. Den innebär att förare med körkortsclass D1, D, D1E, DE, C1, C, C1E eller CE inte behöver genomgå grundläggande utbildning och avlägga prov, om deras körkort är utfärdade första gången innan lagens krav började tillämpas. (Datumet för utfärdandet finns angivet på körkortet). Förare som omfattas av övergångsbestämmelserna och vill behålla sin körrätt ska gå en fortbildning inom fem år räknat från när kraven i lagen börjar tillämpas. Därefter ska fortbildningen genomgås vart femte år för att förlänga giltighetstiden.

Viktigt att veta...

För dig som erhållit körkort av klass D1, D, D1E eller DE innan den 10 september 2008

- Du omfattas inte av kravet på att gå grundläggande yrkeskompetensutbildning och avlägga prov, eftersom du omfattas av övergångsbestämmelserna.
- Du ska gå din första fortbildning om totalt 35 timmar inom fem år för att få ditt yrkeskompetensbevis, d.v.s. innan den 10 september 2013.
- Yrkeskompetensbeviset förnyas sedan genom att du går fortbildning vart femte år.

För dig som erhållit körkort av klass C1, C, C1E eller CE innan den 10 september 2009

- Du omfattas inte av kravet på att gå grundläggande yrkeskompetensutbildning och avlägga prov, eftersom du omfattas av övergångsbestämmelserna.
- Du ska gå din första fortbildning om totalt 35 timmar inom fem år för att få ditt yrkeskompetensbevis, d.v.s. innan den 10 september 2014.
- Yrkeskompetensbeviset förnyas sedan genom att du går fortbildning vart femte år.

För dig som erhållit körkort av klass D1, D1E, D och DE efter den 10 september 2008

- Utöver körkortsutbildningen ska du gå grundläggande yrkeskompetensutbildning.
- För dig som är fyllda 21 år omfattar grundutbildningen 280 h för att få framföra fordon av klass D och DE och 140 h för att få framföra fordon av klass D1 och D1E.
- För dig som är fyllda 23 år omfattar grundutbildningen 140 h. Den förkortade grundutbildningen gäller också för dig som är fyllda 21 år för att få framföra fordon i klass D och DE i lokaltrafik på regelbundna högst 50 km rutter.
- Du ska gå fortbildning vart femte år för att förnya yrkeskompetensbeviset.

För dig som erhållit körkort av klass C1, C1E, C och CE efter den 10 september 2009

- Utöver körkortsutbildningen ska du gå grundläggande yrkeskompetensutbildning.
- För dig som är fyllda 18 år omfattar grundutbildningen 280 h för att få framföra fordon av klass C och CE och 140 h för att få framföra fordon av klass C1 och C1E.
- För dig som är fyllda 21 år omfattar grundutbildningen 140 h.
- Du ska gå fortbildning vart femte år för att förnya yrkeskompetensbeviset.

Grundläggande yrkeskompetensutbildning

De som vill bli lastbils- eller bussförare och inte har körkortsbehörigheterna C1, C1E, C, CE, D1, D1E, D eller DE när bestämmelserna träder i kraft måste skaffa grundläggande yrkeskompetensutbildning för att få ett yrkeskompetensbevis. Det sker genom en grundutbildning som avslutas med ett teoretiskt prov som ska vara godkänt.

Den grundläggande yrkeskompetensutbildningen är 280 timmar och omfattar säkerhetsbestämmelser, avancerad träning i rationell körning, tillämpning av lagar och regler för yrkestrafiken, trafiksäkerhet, miljö, hälsa, service och transportlogistik.

Utbildningen ges med Ålands landskapsregerings tillstånd. På Åland är det Ålands gymnasium som har tillstånd att bedriva grundläggande yrkeskompetensutbildning.

Det finns också möjlighet att gå en förkortad grundutbildning på 140 timmar. Den är i första hand avsedd för de som är 21 år och äldre. Ämnesinnehållet i utbildningen är samma som i grundutbildningen, men varje ämne får mindre undervisningstid. Kraven i provet är dock lika som för den längre utbildningen.

Utvidgning av yrkeskompetensen

En förare som har yrkeskompetens att framföra fordon avsedda för godstransporter och som vill utvidga eller ändra sin kompetens att även gälla persontransporter kan gå en utbildning som omfattar 70 timmar. Utbildningen kan genomgå i snabbare tempo omfattande 35 timmar. Detsamma gäller vid en utvidgning av kompetensen från persontransporter till godstransporter. Kravet gäller både för förare som genomgått den grundläggande utbildningen för yrkeskompetens och förare som omfattas av övergångsbestämmelser.

Förnyande av yrkeskompetensen

Alla lastbils- och bussförare bör före utgången av giltighetstiden för yrkeskompetensbeviset (kod 95 på körkortet) genomgå fortbildning vart femte år för att behålla sin yrkeskompetens utan avbrott.

Detta gäller alla lastbils- och bussförare som

- genomfört grundläggande yrkeskompetens (grundutbildning)
- genomfört yrkeskompetens baserad på genomgången fortbildning enligt övergångsbestämmelserna
- utvidgat sin yrkeskompetens

Fortbildningen omfattar totalt 35 timmar och består av fem kurstillfällen á 7 timmar. Syftet med fortbildningen är att uppdatera de viktigaste kunskaperna som behövs för att utöva yrket. Tyngdpunkten i fortbildningen ligger på trafiksäkerhet och minskad miljöpåverkan.

Efter genomförd utbildning utfärdas ett yrkeskompetensbevis i form av en anteckning på körkortet. Något prov avläggs inte i samband med fortbildningen.

Utbildningsanordnare

Ålands landskapsregering beviljar tillstånd att arrangera utbildning för grundläggande yrkeskompetens och fortbildning. Myndigheten Ålands gymnasium har tillstånd att arrangera den grundläggande utbildningen samt fortbildning för yrkeskompetens. Ålands Näringslivs Servicebolag Ab i samarbete med Ålands trafikskolor r.f och Gun Lindmans Hälso- och sjukvårdsservice Ab har tillstånd att arrangera fortbildning.

För mera information om utbildningsanordnarna:

- <https://www.gymnasium.ax/alands-yrkesgymnasium/kurser-och-fortbildningar-arbetslivet>
- <https://www.naringsliv.ax/kalendern>
- gunlindman@gmail.com

Undantag

Landskapslagen om yrkeskompetens innehåller vissa undantag då förare av fordon inte omfattas av krav på yrkesförarkompetens.

Undantag gäller förare av fordon:

- vilkas högsta tillåtna konstruktiva hastighet inte överstiger 45 km/h
- som står under kontroll av eller används av räddningsväsendet eller polisen för transporter som hänför sig till deras uppgifter
- som provas eller förflyttas på väg i samband med tekniskt utvecklingsarbete, reparationer, underhåll eller besiktning eller för vilka körkort för kategori D eller D1 krävs enligt körkortslagen (2015:88) för Åland och vilka körs utan passagerare av underhållspersonal till eller från en servicedepå som är belägen i närheten av närmaste underhållsbas som används av transportföretaget, under förutsättning att framförandet av fordonet inte är förarens huvudsakliga sysselsättning
- som är nya eller ombyggda och ännu inte har godkänts för användning i trafik
- som används i nödsituationer eller för räddnings insatser
- som används vid förarutbildning erhållande av yrkeskompetensbevis enligt i körkortslagen
- som används vid utbildning för erhållande av grundläggande yrkeskompetens enligt bestämmelserna i denna lag
- som tillhör körkortsklasserna D1, D, D1E eller DE när fordonet används i icke-kommersiellt syfte för persontransporter
- som används i privat bruk för godstransporter i icke-kommersiellt syfte

- som används för transport av material, maskiner och utrustning som föraren använder i sitt arbete eller som används för transport i liten skala av egna varor som föraren säljer på en bestämd plats, under förutsättning att framförandet av fordonen inte är förarens huvudsakliga sysselsättning eller
- som används eller hyrs utan förare av jordbruks-, trädgårds-, skogs-, uppfödnings- eller fiskeriföretag för godstransporter inom ramen för företagets egen verksamhet, förutsatt att framförandet av fordonet inte är en del av förarens huvudsakliga sysselsättning.

Här krävs yrkeskompetensbevis

Kraven på yrkesförarkompetens har införts samtidigt i 30 EES länder, nämligen i EU:s 27 medlemsstater samt i Norge, Island och Liechtenstein. Yrkeskompetensbevis krävs fortsättningsvis också i Storbritannien.

EU:s medlemsstater är: Belgien, Bulgarien, Cypern, Danmark, Estland, Finland, Frankrike, Grekland, Irland, Italien, Kroatien, Lettland, Litauen, Luxemburg, Malta, Nederländerna, Polen, Portugal, Rumänien, Slovakien, Slovenien, Spanien, Sverige, Tjeckien, Tyskland, Ungern och Österrike.

Mera information

Ålands landskapsregering

Utbildnings- och kulturavdelningen

Specialsakkunnig Bodil Regårdh

Telefon: 018-25 545

E-post: bodil.regardh@regeringen.ax

Information finns också i landskapslagen (2008/85) och landskapsförordningen (2008/87) om yrkeskompetens för lastbils- och bussförare www.regeringen.ax/lag.pbs